

T. C.
ASKERİ YARGITAY

Esas No. : 1984/171

Karar No. : 1984/168

İ L A M

Türk Milleti adına adalet dağıtan Askeri Yargıtay 3. nci Dairesi; Askeri Yargıtayın kuruluşuna dair 1600 sayılı Kanununun 5 nci maddesi gereğince:

Başkan : Ev. Hâk. Alb. H. ERKAN

Üye : Hâk. Alb. K. ÇELEBİ

Üye : Hâk. Alb. İ. ŞİNGÜNLÜ

Üye : Hâk. Alb. O. KAYACAN

Üye : Hâk. Alb. H. ARGON

lerden müteşkil olarak Ankara'da Askeri Yargıtay Mahkeme salonunda toplandı.

Reportör Tet. Hâk. T. DURLU dinlendi.

T.C.K.nun 142 nci maddesine aykırı hareket etmek suçundan sanık Mete TUNCAY hakkında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Nolu Askeri Mahkemesinden verilen 28.11.1983 gün 1982/861 Esas, 1983/491 sayılı hükmün temyizden incelenmesi, 1 nci Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı tarafından süresinde istemekle, Askeri Yargıtay Başsavcılığının 16.3.1984 gün 1984/736 sayılı tebliğnamesiyle 3 ncu Daireye gönderilen dosya üzerinde yapılan inceleme sonunda:

GEREĞİ GÖRÜSÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ :

Dava konusu olan ve sanık tarafından yayınlanan kitabın, T.C.K.nun 142 nci maddesinde cezai müeyyide altına alınan komünizm propagandası suçunu oluşturup oluşturmadığını tesbit edebilmek için, öncelikle (propaganda)nın mahiyeti ve suç olabilmesi için kanun koyucunun aradığı koşulları incelemek gerekmektedir.

Propaganda sözcüğünün sözlük anlamı " Bir öğretiyi, düşünceyi, inancı v.s.ni başkalarına tanıtmak, benimsetmek amacıyla güden ve söz, yazı v.b. gibi araçlarla gerçekleştirilen eylem"den ibarettir. (Meydan Larousse Cilt 10, Sayfa 340)

Sözlük anlamı bu şekilde olan bu sözcüğün ceza hukuku yönünden ne şekilde anlaşılması gerekeceği ve hangi hallerde, kanunlarda yazılı suç oluşturduğu hususunda doğan tereddütler üzerine, T.C.K.nun 142 nci maddesinde, muhtelif zamanlarda yapılan değişikliğe ait kanunların hükümet gerekçesinde ve T.B.M.M. nin ilgili komisyon raporlarında tereddütler giderilmeye çalışılarak "propaganda"dan ne anlaşılması gerektiği açıklığa kavuşturulmuştur.

Asım Asıdır

Şöyleki:

Hükümetin 9.5.1949 gün ve 71-1348 sayılı gerekçesinde aynen "...yürürlükte bulunan maddenin ilk fıkrası yalnız propagandanın her nevi ve şeklini şümül ve ihatafına almak için (her ne suretle olursa olsun propaganda yapan) sözü ile kayıtlanarak, tasarı maddesinde ilk fıkra olarak yazılmış ve bu arada ihtiva ettiği ceza miktarı artırılmıştır.

Propaganda; nerede ve ne zaman olursa olsun bir hususu, bir fikri TARAFTAR KAZANMAK KASTI ile başkalarına yaymaktır. Propaganda; söz, şarkı, resim, radyo, sinema, temsil, yazılı veya resimli kâğıtları asma, dağıtma, gönderme gibi her türlü yayın vasıtalarıyla olabilir.

Propagandanın, açık veya gizli olsun umumî hitap etmesi asıl olduğundan, tek, belli bir şahsa söz veya işlem ile yapılacak telkinin propaganda mefhumu içine girmemesi düşünülerek bu kabil fiil ve hareketleri de ceza tehdidi altında bulundurabilmek için tasarı maddesinin üçüncü fıkrasında gerekli açıklamalar yapılmıştır.

GEREK PROPAGANDA GEREK TELKİNİN MADDE KONUSU OLUP SUÇ SAYILAN AMAÇLARI ELDE ETMEK KASDIYLA YAPILMIŞ OLMASI CEZAYI GEREKTİRMESİ İÇİN ŞARTTIR.

Bu sebeple ilmi sahada meselâ komünizm veya anarşizm esaslarını anlatan bir öğretmen veya bu konuda ilmi bir kritik yapan bir kimsenin muhataplarını bu fikirlere saptırmak veya inandırmak kasdı ile hareketi anlaşılmadıkça cezalandırılması caiz ve doğru olmaz. Bununla beraber, propaganda veya telkine ilmi bir renk vererek kötü maksadı bu yoldan gizlemeye uğraşan suçlular da bulunur. BUNLARIN ASIL MAKSATLARINI ŞAHSİYETLERİNE, PROPAGANDA VEYA TELKİN KONUSU VEYA VASİTALARINA VE SEBEPLERİNE bakarak sezme kabil olur." denilmektedir. (M.M.Çağlayan Türk Ceza Kanunu Ankara 1962, Sayfa 460)

T.B.M.M. Adalet Komisyonunda, Haziran 1949 gün E. 1/555 K.51 sayılı raporunda aynı görüşleri benimsemekle beraber, ayrıca komünizm propagandasının yapılış biçimine ve bu propaganda da neler arandığını açıklamıştır.

Şöyleki; "...Bu madde, 141 nci madde de izah olunan maksatlara varmak için yapılacak propagandayı cezalandırmaktadır. Birinci fıkranın sarahatına göre, iktisadi veya içtimai nizamları devirmek maksadı, komünistlik gibi fikir sistemlerinin kendi iktisadi ve içtimai nizamlarını yerleştirmeyi istihdaf etmekte olduğu için, bu maksatla yapılan propagandayı bu manada, MENFİ ve MÜSBET anlamak gerekir. Siyasi ve hukuki temel nizamları yıkmak maksadı ANARŞİSTLİĞİN SADECE YIKICI, yani menfi hedefini ifade ettiği için, propagandayı da bu dar ve MENFİ manası ile anlamak gerekir." " Komünizm içtimai temel nizamları hakkındaki görüşünü ve anarşizmin siyasi ve hukuki temel nizamları önündeki anlayışını mücerret olarak izah etmek veya ilmi kritik yapmak, bu fiilin mesiri altında bırakarak, bunlarla doğruluğuna ve tatbik edilmesine dair, muhataplarında bir kanaat hasıl etmek kasdıyla yapılmış ve cezalandırılmaz.

Aslına...
Aslına...

Gerçekten raporda değinildiği gibi komünizm doktrininin gereği amaç, mevcut düzeni yıkarak yerine kendi doktrinlerinin gerektirdiği düzeni kurmak olduğundan propagandaların, ya mevcut düzeni kötülemek (Menfi anlamda) ya da, kendi düzenlerinin yararlı olduğunu (müsbet anlamda) benimsetmek doğrultusunda yapılmaktadır.

Propaganda sözcüğünün gerek sözlük anlamı gerekse kanun koyucunun vermek istediği anlam beraberce değerlendirilerek doktrin ve yargıda propaganda " Bir fikri taraftar kazanmak maksadı ile başkalarına yaymaktır" şeklinde tanımlanmaktadır (Abdullah Polat GÖZÜBÜYÜK Türk Ceza Kanunu Şerhi Ankara 1961 Cilt 1 Sayfa 75)

Bu görüşler ışığı altında dava konusu kitap incelendiğinde:

Siyasal Bilimler Fakültesinde Siyasi Teoriler Kürsüsünde görev yapan sanığın, kitabın önsözünde açıklandığı gibi, daha evvelce yayınladığı kitabın sonradan elde ettiği belgeleri alarak bu kitabı yayınladığı anlaşılmaktadır.

Kitapta, belgeler aynen alınıp, suçun en önemli unsuru olan taraftar kazanabilmek amacını gösterecek; ya mevcut nizama aşağılayıcı, ne de istenilen nizama iyiliğinden, faydalı olduğundan açıkça söz edilmediği gibi; sanığın şahsiyetinden, kitabın konusu ve kitabı yayınlama sebebinden böyle bir niyeti çıkarmak mümkün olamamaktadır.

Her ne kadar kanunun suç saydığı neşriyatı nakletmek başlı başına bir cürüm olup failine aynı cezanın verilmesine T.C.K.nun 162 nci maddesi emir bulunmakta ise de; bu hüküm adeta, esas neşriyatı sahibine ortaklık mesabesinde dir. Yani burada da neşriyatı aynen nakletmekle, aynı amacı yani taraftar kazanmak amacını taşıması bu kasıtlı hareket ettiğinin anlaşılması gerekir.

SONUÇ VE KARAR :

Yukarıda açıklandığı ve mahkemenin ayrıntılı gerekçesinde gösterildiği üzere, sanığın yayınladığı kitapta belge niteliğinde olan yazılar aynen nakledildiği, kitapta okuyanları belgelerdeki fikirlere saptırmak veya inandırmak başka bir ifade ile taraftar kazanmak amacının zahire çıkaracak ifade kullanılmadığı gibi; sanığın şahsiyeti, kitabın konusu ve yazılış sebebi dikkate alındığında dahi böyle bir amaç taşımadığı açık seçik anlaşılmaması bunun aksine en ufak bir delil bulunmaması karşısında komutanın varit ve kabule değer bulunmayan temyiz itirazlarınının 353 sayılı kanunun 217 nci maddesi uyarınca tebliğnameye aykırı olarak REDDİNE;

3.4.1984 günü Üye Hâkim Albay Keramettin ÇELEBİ'nin karşı oyu ile oyçaklığı ile karar verildi.

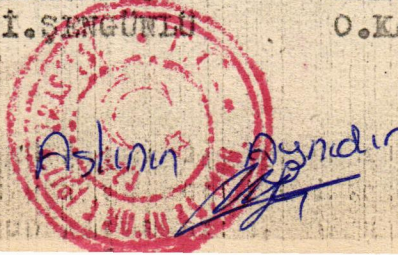

ÜYE
Hâk.Alb.
K.ÇELEBİ
(Muhelif)

ÜYE
Hâk.Alb.
İ.SİNGÜRLÜ

ÜYE
Hâk.Alb.
O.KAYACAN

ÜYE
Hâk.Alb.
E.ARGON

MUHALEFET SERHİ :

Komünizm propagandası yapmak suçundan sanık Mete TUNÇAY hakkındaki beraet hükmünün onanmasına dair çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Sanık hakkında belge yayınları: 17 dizi numaralı ve "Eski sol üzerine yeni bilgiler" başlığında taşıyan "Haziran 1982" tarihli birinci baskısı ile komünizm propagandası yapmak suçunu işlediği iddia olunarak kamu davası açılmış, askeri mahkeme "suçun unsurları mevcut olmadığı" gerekçesine dayanarak beraet hükmü kurmuştur.

Vasıtalı ya da doğrudan doğruya taraftar kazanmaya matuf hareketlere propaganda denilmektedir. Kanunlarımızda yasaklanan komünizm gerek sözle ve gerekse yazı, resim ve sair görüntülerle başkalarına ulaştırılarak aynı doğrultuda hareket sağlamaya faaliyete koyup taraftarlarını çoğaltmak çabasına her devirde girmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Cumhuriyet Türkiyesinde, hatta Cumhuriyetin nüvelendiği Kurtuluş Savaşı yıllarındaki kargaşa içinde bile bu tür çabalar sürmüştür. Nitekim adı geçen kitap içeriğindeki yazılardan çoğunluğu, kitabın yazarının "Sunuş" yazısında belirttiği gibi 1908-1925 yılları arasında negredilmiştir. Yazarları Süleyman Nuri, Mustafa Suphi gibi o dönemin rejimine ters düşerek Türkiye dışındaki bir devletin emriyle hareket eden, rejimi devirmeye yönelik faaliyetlerde bulunan kişilerdir. Yazarın dercettiği bir çok yazı başka yerden alıntıdır ve açıkça komünizmi över niteliktedir. Bu yazıları, yazarının üniversite öğretim üyesi ve branşı ile ilgili olması bakımından birer belge kabul etmek mümkün değildir. Zira bu gibi yasak faaliyetlerle ilgili arşiv belgeler Türkiye'de de mevcuttur. Ancak devletin arşivleri, belirli bir süre geçmeden ve devletçe izin verilmeden açıklanamaz. Rejimine ters düşmediği için ya da uygun geldiği için diğer bir devletin kendi arşivini açıklaması ya da arşiv malzemesi yapmadığı belgelerin nehrinin serbest olması, Türkiye'de de uygulamaya konulamaz. Diğer taraftan yazarın belge kabul ettiği yazılar dışında, bu belgeleri birbirine ekleyen o tip yazılar bulunmaktadır ki bunları birbirinden ayırmak oldukça güçtür. Bir Mustafa Suphi'nin hayat hikâyesi anlatılırken öldürülüşünün zemmedilişi, onun ve faaliyetlerinin methedilmesi değilse nedir, komünist manifestosunun Mustafa Suphi tarafından çevrilme metninin neşri ile, herhangi bir şahıs tarafından çevrilmişinin neşri ya da bizzat sanık tarafından çevrilmesi kast unsuru yönünden hiçbir değişiklik meydana getirmez. Enternasyonal marşının çevirisi de başka bir anlamda yorumlanamaz. Kitaptaki övmeler ve kara çalmalar hikâye olunan olaylar zinciri içinde sık sık görülmekte ve gayesi itibariyle tarihi itibariyle rejime o zaman karşı olan hareketler bu günde aynı gayeyi gütmekte ve sonuç olarak komünizm propagandası yapma noktasına gelmektedir. Yazarın açıklamalarından biri de kitabın 27 nci sahifesinde yer almaktadır: "...M.Suphi'nin kendi el yazısı ile başladığı İnkılat bitiremediği bir Manifesto çevirisi var. Bu yadigarın Türkiye'de saklanması için gösterilen temiz yurtseverlik duyguları önünde saygı ile eğilirim. Ülkemizde bu defteri teslim edebileceğim uygun bir Devrim Tarihi Müzesi kuruluncaya değin, bunu emanet olarak kendim saklamak niyetindeyim." Dikkat edildiğinde anılan defterin herhangi bir Devrim Tarihi Müzesine

Aslımın Aslıdır

K. Celal

değil de " uygun bir Devrim Tarihi Müzesine" verilebileceği görülecektir. Son onbeş yıldır " devrim" sözcüğü bile komünist ihtilâl müadili bir deyim haline getirilmek istenilerek kasıtlı bir kavram kargaşası yaratıldığı içindir ki bu öz Türkçe kelime terkedilip karşılığı yabancı menşeli İnkılâp kelimesinin kullanılması temayülü başgöstermiştir.

Kitapta Türkiye'de ve yurt dışında vaki komünist faaliyetlerin anlatılması da bilimsel olmaktan öte bir kastı açığa çıkarmaya yeterlidir. Bugün de aynı faaliyetler yurt dışında ve yurt içinde destek bularak sürdürülmektedir. Bu faaliyetler cümlesinden olarak gizli bir komünist terör örgütünün kendi doğrultusundaki faaliyetlerinin negri ile dava konusu kitap arasında hiçbir fark bulunmamaktadır. Yazarın akademik kimliği ve bilimsel alanı yönünden bir araştırma, öğrencilerine bilgi verme yönünden bilimsel bir belge olarak ta nitelenemeyecek kitap içeriği itibarıyla özel bir kastı, komünizm propagandası yapma kastını zahire çıkardığından çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Muhalef Üye
Hâkim Albay
Keremettin ÇELEBİ

K. Çelebi
Aslinin Aynıdır
[Signature]

H/S.

TÜRKİYE SOSYAL